

Pro memoria profesor dr hab. Anna Podhajska (1938 – 2006)

Wszystkim, którzy Ją znali jakże trudno pogodzić się z faktem, że Profesor Anny (dla wielu Jagody) Podhajskiej nie ma już wśród nas.

Była osobą, która całe swe życie prywatne i zawodowe związała z Trójmiastem i jego Uczelniami. Prof. Anna Podhajska urodziła się w Gdyni 17 kwietnia 1938 roku. Po ukończeniu I L.O. w Gdańsku podjęła studia na Wydziale Lekarskim AMG, a po ich zakończeniu rozpoczęła w roku 1965 pracę zawodową w Katedrze Mikrobiologii AMG pod kierunkiem prof. Stefana Kryńskiego. Tu obroniła w roku 1968 doktorat i uzyskała specjalizację z zakresu mikrobiologii lekarskiej. W 1987 roku habilitowała się na Wydziale Lekarskim Akademii Medycznej w Gdańsku, a w roku 1996 otrzymała tytuł profesora.

W roku 1969 włączyła się aktywnie w proces tworzenia Uniwersytetu Gdańskiego podejmując pracę na Wydziale Biologii Geografii i Oceanologii, w kierowanej przez prof. Karola Taylora Katedrze Biochemii. W roku 1975 utworzyła na Wydziale Biologii najpierw Zakład, a potem Katedrę Mikrobiologii, którą kierowała do roku 1996. W tym okresie szczególne znaczenie miała dla Niej współpraca z Laboratorium Badań nad Rakiem na Uniwersytecie Wisconsin, Madison w USA, kierowanym przez prof. Waclawa Szybalskiego.

Współpraca ta i wielokrotne staże naukowo-badawcze w tym laboratorium, w latach 1981–1993, zaowocowały nie tylko

znaczącymi osiągnięciami naukowymi, znakomitymi, powszechnie cytowanymi publikacjami, ale również powstaniem idei utworzenia w Gdańsku nowoczesnej jednostki kształcącej w zakresie biotechnologii.

To właśnie entuzjazm i głęboka wiara prof. Anny Podhajskiej, w celowość tego przedsięwzięcia doprowadziły do zjednoczenia dla tej idei środowisk naukowych UG i AMG. Prof. Anna Podhajska jako pełnomocnik Konferencji Rektorów Uczelni Trójmiasta doprowadziła w roku 1993 do powołania, przez Senaty obu Uczelni, Międzyuczelnianego Wydziału Biotechnologii UG-AMG i podjęła obowiązki prodziekana na nowo utworzonym Wydziale. Zorganizowała w nim od podstaw Katedrę Biotechnologii, którą kierowała do końca swojej aktywności zawodowej.

Do najważniejszych osiągnięć naukowych prof. Anny Podhajskiej zaliczyć można opracowanie uniwersalnego enzymu restrykcyjnego (badania opublikowane w „Science” i „Methods in Enzymology”). Przedmiotem Jej badań były między innymi dominujące mutacje letalne, endonukleazy restrykcyjne klasy IIS, wektory bakteryjne pozwalające na klonowanie i produkcję określonych białek w komórkach bakterii. Wraz ze swoimi doktorantami opracowywała technologie produkcji substancji biologicznie aktywnych dla przemysłu farmaceutycznego i kosmetycznego. W ostatnich latach zajmowała się ze swoim zespołem opracowywaniem testów diagnostycznych opartych na markerach molekularnych, a pozwalających na wykrywanie chorób bakteryjnych, wirusowych i nowotworowych. Jedną z Jej ostatnich fascynacji była fotodynamiczna diagnostyka i terapia nowotworów oparta na zastosowaniu pochodnych porfiryn i naświetlania laserem.

Prof. Anna Podhajska była wybitnym naukowcem i nauczycielem akademickim, oddanym bezgranicznie swoim uczniom. Wypromowała 84 magistrów i 17 doktorów; 3 ostatnie doktorantki nie zdążyły zakończyć prac przed Jej śmiercią. Czterech spośród uczniów prof. Anny Podhajskiej jest obecnie profesorami.

W działaniach swych prof. Anna Podhajska, która z domu wyniosła gorący patriotyzm i umiłowanie ojczyzny kierowała się zawsze dobrem nauki polskiej. Choć miała wybitne osiągnięcia naukowe i była wysoko ceniona na arenie międzynarodowej na zawsze pozostała związana z Uniwersytetem Gdańskim. Swe liczne kontakty międzynarodowe wykorzystywała między innymi do tego by umożliwić swoim uczniom pełniejszy rozwój naukowy i prowadzenie prac badawczych w renomowanych europejskich i amerykańskich ośrodkach naukowych.

Prof. Anna Podhajska nigdy nie ograniczała się, do wzorowego wypełniania obowiązków nauczyciela akademickiego. Jej pasją było jak najlepsze kształcenie młodzieży w zakresie nowoczesnych metod badawczych opartych na technikach biologii molekularnej i inżynierii genetycznej. Stąd zrodziła się Jej idea organizowanych od roku 1994 Letnich Szkół Biotechnologii. Do uczestniczenia w nich zapraszała najwybitniejszych przedstawicieli światowej nauki.

Kolejną wielką pasją prof. Anny Podhajskiej było upowszechnianie osiągnięć naukowych, ich komercjalizacja i transfer do firm biotechnologicznych. Dzięki jej zaangażowaniu i determinacji doszło do utworzenia w Gdańsku Centrum Transferu Technologii, a w Gdyni Pomorskiego Parku Naukowo-Technologicznego.

Prof. Anna Podhajska została odznaczona Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski oraz Medalem Komisji Edukacji Narodowej, jedenastokrotnie uzyskała nagrody Rektora Uniwersytetu Gdańskiego za osiągnięcia naukowo-badawcze i dwukrotnie za osiągnięcia organizacyjne. Dorobek naukowy i osiągnięcia organizacyjne prof. Anny Podhajskiej owocowały wyborem Jej do Komitetu Mikrobiologii i Komitetu Biotechnologii PAN, do rad naukowych: Instytutu Medycyny Morskiej i Tropikalnej w Gdyni, Instytutu Surowic i Szczepionek w Warszawie, Centrum Mikrobiologii i Wirusologii PAN w Łodzi, Biblioteki PAN w Gdańsku. Była członkiem Komitetu Redakcyjnego międzynarodowego czasopisma „Gene” i polskich czasopism „Acta Microbiologica Polonica” i „Polish Journal of Cosmetology”.

Do Jej ważniejszych wyróżnień zaliczyć można: nagrodę I Kongresu Biotechnologii Polskiej za osiągnięcia w dziedzinie komercjalizacji biotechnologii w roku 1999, nagrodę w Konkursie – „Kobieta Wynalazca 2001 r.” – Medal Marii Skłodowskiej-Curie, nagrodę „Złota Żyrafa” za styl kreowania myśli technicznej 2002 r., Złoty Medal na Międzynarodowej Wystawie Wynalazków INNOWACJE 2003 r. w kategorii Medycyna i Biotechnologia, nagroda Ministra Nauki za międzynarodowe osiągnięcia wynalazcze 2004 r.

W roku 2000 była nominowana jako pierwsza Polka do światowej nagrody L’Oreal i UNESCO „For Women in Science”, im. Heleny Rubinstein. Przyczyniła się do powstania polskiej edycji nagrody: „L’OREAL Polska dla Kobiet i Nauki” przy wsparciu Polskiego Komitetu do spraw UNESCO. Była jednym z jej inicjatorów i pełniła funkcję przewodniczącej jury od pierwszej edycji w roku 2001 do czasu śmierci.

Była bardzo silnie zaangażowana w prace Stowarzyszenia ScanBalt, powołanego przez uczelnie wyższe, kliniki i firmy biotechnologiczne zlokalizowane w 11 krajach basenu Morza Bałtyckiego w celu prowadzenia wspólnych badań i wdrażania nowoczesnych technologii. Od roku 2001 pełniła w Stowarzyszeniu ScanBalt funkcję wiceprezydenta.

Mimo tak wielkiej aktywności zawodowej prof. Anna Podhajska znajdowała czas dla swych najbliższych, dwóch ukochanych córek i czworga wnucząt. Zawsze pielęgnowała więzy rodzinne i otaczała miłością całą swoją rodzinę.

Wszyscy znaliśmy Ją jako człowieka wielkiej pasji, niezliczonych inicjatyw, oddanego innym ludziom, słuchającego, ale i udzielającego chętnie rad i wskazówek wszystkim, którzy się o to zwracali. Kochała i rozumiała młodzież studencką, a ta uczucia te gorąco odwzajemniała.

W ostatnim liście prof. Waław Szybalski, Doctor Honoris Causa trzech największych gdańskich uczelni: Uniwersytetu Gdańskiego, Akademii Medycznej i Politechniki Gdańskiej, napisał: „Nie powinnaś nas była opuścić! Tu w Madison tyle wspaniałych prac zrobiłaś, ale tak dużo jeszcze pozostało Ci do zrobienia. Teraz wszyscy musimy to za Ciebie dorobić. W latach osiemdziesiątych tak dużo i tak dzielnie i mądrze pracowałaś, w tylu ważnych tematach (...). Zawsze w pośpiechu rwałaś się do nowych pomysłów i eksperymentów. No i wychowywałaś w naszym łonie szereg młodych amerykańskich studentów; oni tak Cię uwielbiali i podziwiali jako Polkę, że

nawet dwóch z nich przyjechało do Ciebie do Gdańska. (...) Byłaś „naukową muzą” w naszym labie i pamięć po Tobie zawsze pozostanie. Odwiedzę Cię znowu w czerwcu 2006 w Szymbarku i porozmawiamy tam o dawnych i nowych eksperymentach. (...) Twój nauczyciel, kolega i też student”.

Bardzo trudno będzie nam pogodzić się z odejściem prof. Anny Podhajskiej. Pozostaną jednak efekty Jej pracy: Międzyuczelniany Wydział Biotechnologii, Centrum Transferu Technologii w Gdańsku, Park Naukowo-Technologiczny w Gdyni, rozpoczęty w ostatnich latach projekt tworzenia międzynarodowej sieci naukowo-dydaktycznej ScanBalt Campus. Będziemy się starać kontynuować i rozwijać Jej idee.

Była naszym niedoścignionym mistrzem i szczerym, oddanym przyjacielem. Na zawsze pozostanie w pamięci wszystkich, którzy mieli szczęście i zaszczyt z Nią pracować. Żegnaj Aniu.

prof. Ewa Łojkowska
prof. Wiesław Makarewicz